

Melting El «meeting pot» de Catalunya i la identitat nacional

Alfred Badia

Amb relativa freqüència, en parlar de la situació actual de la població humana a Catalunya, apareixen les expressions híbridisme biològic (i, no cal dir-ho, també lingüístic) i *melting pot* de catalans indígenes i gents arribades de tots els indrets de la península. Sabem i repetim que els castellano-parlants, molts ja de segona generació, constitueixen prop d'un 50 per cent de la població de Catalunya. Les diferències entre ells i els catalans vells són, tots ho sabem, de tipus històric, lingüístic, cultural o sociològic (a hores d'ara la raça és un concepte arcaic) i sobretot de ment, en el sentit de la noció-sentiment que uns i altres tenen de llur identitat com a grup històric, diluïda en llocs comuns d'àmbit conceptual difús, però sovint carregats d'emotivitats enceses. I és precisament aquest aspecte de com se senten-entenent des del punt de vista de llur identitat de poble, ètnia o nació aquests habitants de Catalunya procedents de tota la pell de brau, allò que considerem decisiu, amb els condicionants que direm, en parlar del concepte de *melting pot*, tocant a la realitat secular de Catalunya. Puntualitzem que la tal realitat no és cap essència o substància metafísica, com els anarcoespanyolistes, filosofants del moment diuen que sostenim els catalans no assimilats, sinó un complex anímic conscient-inconscient, dotat d'una especificitat cultural, que es manifesta en la manera de dir i de fer, en els costums i les tradicions, en la llengua (i el saber que hi és implícit) i en d'altres sèries de signes, com ens explica per exemple un Sebastià

La Catalunya de demà s'està gestant en el procés de pair les onades immigratòries i els fills d'aquests immigrants. De la mateixa manera com s'estan fent les nacions americanes. Però a Catalunya, la manca d'un Estat ho fa més difícil perquè el que s'anomena «meeting pot», és a dir, l'àmbit territorial, el gresol, on es fonen les cultures diverses per arribar a ser-ne una de sola, té aspecte contradictori.

Serrano, especificat fusionada amb una autoconsciència concomitant, de la qual deriva la noció-sentiment d'identitat nacional.

Melting pot, com és sabut, vol dir gresol, en sentit concret de recipient on es barregen a altes temperatures substàncies diferents; i en l'àmbit sociològic, l'espai en què gents de diferents cultures i diversa consciència d'identitat de grup es fonen gradualment i formen lentament una nova societat integrada. El *melting pot* per excel·lència, el trobem en els diferents Estats americans —tanmateix, no sense diversitats nacionals internes, com és el cas del Canadà—, entre els quals el caràcter de superpotència aporta notorietat al macroestat EUA. Els residents procedents de les geografies més diverses, gradualment, insensiblement, van esdevenint ciutadans EUA en sentit —*horrible dictu*— d'estadunidencs. Anar esdevenint-ho vol dir sentint-se tals, entenent-ho així, parlant l'anglès de les variants EUA, conservin o no la llengua del país d'origen a la segona i tercera generació, encara que tal o qual grup intern en renegui i aixequi el puny clos en contra, en definitiva, adquirint una nova noció-sentiment d'identitat nacional.

¿Pot servir el *melting pot* dels EUA com a exemple-model del que hauriem d'aconseguir a Catalunya? Probablement sí, en el supòsit que siguem capaços de crear les

condicions que determinen l'avenç dels factors dominants. En situacions com les dels EUA i Catalunya, la fusió es produeix ineluctablement, bé que de mica en mica, i hi ha un factor unificador d'identitat nacional que acaba predominant-hi. La pressió de l'Estat als EUA és determinant en aquest procés i hi condueix inexorablement. A Catalunya els condicionants són del tot diferents: no tenim Estat propi i el poder de la Generalitat, delegat del de l'Estat espanyol, així que intenta particularitzar-se pro Catalunya definida i pro llengua catalana, és constantment obstaculitzat pel centralisme espanyol i els seus companys catalans de viatge. El resultat és que, si no actuen factors interns voluntaristes que supleixin l'acció estatal a la manera americana, no realitzable aquí, el *melting pot* català pot anar produint-se en la direcció del nacionalimperialisme espanyol, si bé íntimament contradictori —des de les Corts de Cadis no dona sinó enfrontaments periòdics i una successió perpètua de guerres civils— de fet radicalment determinant.

D'altra banda, és natural que els castellano-parlants obrers, és a dir, gent majoritàriament no mal disposada tendeixin a conservar l'ús de llur llengua, que veuen que tots els indígenes catalans entenen i parlem, i a oposar una resistència, almenys passiva, a l'ús del català, emparats en l'espanyolitat que els

ha estat inculcada i que els agents i col·laboracionistes de l'Estat espanyol conreen i manipulen de totes les maneres possibles.

Mancats els indígenes catalans d'un poder nacionalitzador d'Estat, l'alternativa al procés alienant que deriva d'aquesta situació no pot ser sinó l'acció d'una atractivitat catalana, capaç de guanyar la partida als múltiples poders de coacció i seducció de l'espanyolisme actiu. Aquesta atractivitat pressuposa, és clar, que els castellano-parlants establerts puguin viure aquí amb la dignitat econòmica que els fou negada en llurs contrades d'origen, però també comporta, com a primera i immediata providència, que la massa popular dels catalans indígenes els mostrem que l'ús de la llengua catalana no és cap imposició, cap agressió, cap «trágala», sinó la via idònia perquè els que vulguin restar indefinidament a Catalunya puguin passar de ciutadans residents a catalans de fet, en l'espai de dues o tres generacions. Perquè, per a ser autènticament català, no n'hi ha prou de viure i treballar a Catalunya, com es trompeteja ara, sinó que aquí, com a Alemanya els alemanys se senten alemanys, a Itàlia els italians se senten italians, etc., cal sentir-se català de la manera profundament natural que hem dit, i per a poder arribar a sentir-s'hi cal saber i usar la llengua catalana oral i escrita, com a condició indispensable. Que els nostres

hostes vegin, s'adonin, sentin que per a nosaltres que érem aquí quan ells vingueren, el català és el mitjà natural, propi i insubstituïble de comunicar-nos, de viure, de pensar, de configurar el món, el *logos* —ment-verb— de la nostra realitat mil·lenària, la dimensió viva i patent de la nostra identitat. I això reclama en nosaltres l'ús constant de la nostra llengua quan parlem amb ells, i *sempre*, sense claudicacions, sense abandonis-mes.

La indiferència, el canvi de llengua concessiu equivalen a renunciar a dirigir el nostre *melting pot* pro identitat catalana i, doncs, a acceptar la diglòssia i la patuesització que se'n deriven, prèvies a la final desfeta. ¿Sabrem ser fidels a aquest imperatiu de vida? Hi ha múltiples signes que més aviat fan témer l'increment d'un moviment invers. Una inèrcia procedent de la por inculcada pel franquisme policíac, un abandonament al mínim esforç —per a evitar mutismes, males cares o menyspreus—, un servilisme, fruit d'un sentiment d'inferioritat nacional, una falsa «bona educació» que fa que ens inclinem massa sovint a adoptar la llengua de l'altre. Sabrem reaccionar a temps? I si ens adormim, ¿l'acció de la minoria conscienciada trobarà els mitjans —no, no és fàcil— de moure, de colpir els abandonistes? I encara: és lícit d'esperar que l'amor i la fidelitat minoritaris valen, per actius que siguin, com a poder operatiu per a orientar la tendència dels catalans vells cap a la unificació catalana del nostre *melting pot*, cap a la supervivència nacional?